

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. БЕКЕТОВА**

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

ПРОГРАМА

**нормативної навчальної дисципліни
підготовки спеціаліста
галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво»
спеціальності 7.03050401 «Економіка підприємства»**

(шифр дисципліни за ОПП 1.1.5.)

Стандарт чинний з дати затвердження

РОЗРОБЛЕНО: Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова,

КАФЕДРА: економіки підприємства, бізнес-адміністрування та регіонального
розвитку

РОЗРОБНИКИ: к.т.н., доцент Пан М.П.

Схвалено **випусковою** кафедрою економіки підприємства, бізнес-адміністрування
та регіонального розвитку.

Протокол від “29” серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри _____ (Димченко О.В.)

Програма відповідає формі Програми навчальної дисципліни, що затверджена
Наказом по ХНУМГ ім. О.М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. № 46-01.

Методист НМВ _____ (Чуєв О.В.) “ 25 ” _____ 02 2015 р.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Науково-методичною радою
факультету економіки і підприємництва.

Голова НМР _____ (Соловйов О.В.) “ 30 ” серпня 2014 р., протокол № 1

Цей стандарт не може бути тиражований або відтворений будь яким способом без
письмової згоди ХНУМГ ім. О.М. Бекетова

© ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015
© М.П. Пан, 2015

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Управління потенціалом підприємства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціаліста спеціальності 7.03050401 «Економіка підприємства».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи і процеси управління потенціалом підприємства.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Економіка підприємства	Дипломне проектування
Проектний аналіз	
Планування і контрольна підприємстві	
Стратегічне управління підприємством	
Управління розвитком компаній	

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів (ЗМ):

ЗМ 1. Керування потенціалом підприємства.

ЗМ 2. Прогнозування ефективності діяльності підприємства.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Управління потенціалом підприємства» є формування системи теоретичних і прикладних знань про методи і процеси управління формуванням, функціонуванням та розвитком потенціалу підприємства як збалансованої соціально-економічної системи, набуття навичок і знань наукового підходу до вирішення проблем, що стосуються формування потенціалу підприємства та його оцінки.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Управління потенціалом підприємства» є: вивчення новітніх підходів до управління формуванням, розвитком конкурентоспроможністю потенціалу підприємства, результативністю його використання за сучасними соціально-економічними критеріями; набуття вмінь обґрунтовувати і використовувати механізми запобігання кризам та антикризового управління суб'єктами господарювання.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

– теоретичні положення, закономірності, принципи і особливості формування, розвитку, оцінки та управління потенціалом підприємства.

вміти:

- застосовувати методичний інструментарій, прийоми та процедури оцінки вартості підприємства та окремих його складових, як основної характеристики потенціалу підприємства;
- оцінювати рівень конкурентоспроможності потенціалу підприємства та визначати вартість землі, будівель і споруд, машин та обладнання, нематеріальних активів, трудового потенціалу і вартість бізнесу в цілому.

мати компетентності:

- відрізнити потенціал від ресурсів і резервів, характеризувати його складові, процес формування, оцінювання, урахувати основні специфічні риси окремих об'єктів під час оцінки, чітко знати сфери застосування отриманих результатів оцінки та резервів;
- формувати й обробляти необхідну інформаційну базу щодо оцінки потенціалу підприємства та оцінки його конкурентоспроможності, проводити оцінку потенціалу різними методами (витратним, порівняльним, ринковим), формувати перелік основних переваг і проблем, що потребують вирішення;
- на основі аналізу економічної ситуації на підприємстві та оцінки його потенціалу, визначати напрямки його розвитку, оптимальну стратегію підприємства; на основі визначених резервів планувати шляхи їх реалізації та оцінювати ефективність від впровадження; прогнозувати майбутню вартість потенціалу підприємства.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 години – 4 кредита ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Керування потенціалом підприємства

Тема 1. Потенціал підприємства: сутність і механізм формування

Поняття «потенціал підприємства» та його основні риси. Класифікація видових проявів потенціалу підприємства. Структура потенціалу підприємства.

Тема 2. Основи управління формуванням і розвитком потенціалу підприємства

Потенціал підприємства як головний критерій доцільності його існування. Теоретичні концепції потенціалу підприємства. Потенціал підприємства як сукупність елементів виробничо-господарської системи. Організаційний, управлінський, виробничий, інноваційний, фінансовий, маркетинговий, трудовий потенціал підприємства.

Потенціал підприємства як готовність до стабільної виробничої діяльності і готовність до інновацій.

Тема 3. Оптимізація структури потенціалу підприємства

Концепція удосконалення управління потенціалом підприємства. Фактори сприяння і протидії процесу удосконалення управління потенціалом і його складовими. Цикл

організації процесу удосконалення управління потенціалом. Розробка нової системи управління потенціалом.

Планування системи цілей програми удосконалення управління потенціалом, альтернативних способів для їхнього досягнення.

Управління потенціалом підприємства на базі графоаналітичного методу. Аналіз “квадрата потенціалу” як інструмент автоматизованого управління потенціалом. Використання автоматизованої експертно-діалогової системи для визначення напрямків удосконалення потенціалу підприємства.

Тема 4. Парадигма управління потенціалом за вартісними критеріями

Взаємозв'язок і переваги управління вартістю підприємства в порівнянні з іншими концепціями управління. Діловий портфель підприємства і можливості збільшення його вартості. Використання й оцінка потенціалу підприємства за параметрами його поточної і ринкової вартості, потенційної вартості з урахуванням внутрішніх покращень, оптимальної реструктуризації вартості і потенційної вартості з обліком зовнішніх і внутрішніх покращень.

Основні управлінські процеси, що обумовлюють регулювання вартості підприємства. Розробка стратегічних рішень і оцінка альтернативних стратегій на підставі максимізації вартості.

Планування і розробка бюджетів. Розробка системи стимулювання, контролю і оцінки результатів. Підтримка довгострокового функціонування механізмів управління вартістю підприємства.

Ключові фактори, способи і етапи впровадження системи управління потенціалом підприємства за критеріями його вартості.

Тема 5. Інформаційне забезпечення і сучасні технології управління складними виробничими системами

Інформаційне забезпечення управління виробничим процесом. Система інформаційного забезпечення управління виробничим процесом на підприємстві. Схема взаємозв'язків між складовими системи інформаційного забезпечення управління виробничим процесом. Схема інформаційних потоків між складовими інформаційної системи прийняття фінансово-інвестиційних рішень на підприємстві. Сучасні технології управління складними виробничими системами. Концепція єдності життєвих циклів продукції і технології. Життєвий цикл продукції. Концепція технологічного ланцюга виробництва. Концепція раціонального сполучення властивостей цілісності і відособленості систем, що розвиваються. Основні напрями розширення потенціалу підприємства.

Тема 6. Управління матеріально-технічним потенціалом підприємства

Організація складського, енергетичного, транспортного, інструментального господарств та ремонтної служби підприємства.

Узагальнюючий показник ефективності діяльності підприємства – ефективне використання всіх видів ресурсів. Показники підвищення ефективності використання праці. Показники ефективності використання основних фондів, оборотних коштів, капітальних вкладень.

Показники ефективності використання матеріальних ресурсів. Показники ефективності нової техніки.

Тема 7. Система управління формуванням і використанням трудового потенціалу підприємства

Сучасна кадрова політика підприємства. Функції управління потенціалом підприємства. Система управління трудовим потенціалом. Функціонування підсистеми управління персоналом.

Удосконалення організаційних структур і мотивації персоналу. Методи стимулювання раціонального використання трудового потенціалу. Розробка системи мотиваторів як резерв підвищення ефективності управління трудовим потенціалом. Закордонний досвід формування і ефективного використання трудового потенціалу підприємства.

Тема 8. Управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства

Управління конкурентоздатністю потенціалу підприємства як системотворчий елемент загального управління підприємством. Необхідність і основні етапи управління конкурентоздатністю потенціалу: оцінка обсягу, структури, динаміки й ефективності використання потенціалу підприємства і його частка на ринку. Вибір стратегії і тактики підвищення конкурентоздатності, обґрунтування управлінських рішень і механізмів їхньої реалізації для забезпечення цільового рівня конкурентоздатності підприємства.

Індивідуальний метод оцінки конкурентоздатності потенціалу складних економічних систем. Сукупність індикаторів, показників і соціально-економічних нормативів. Прикладні моделі оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

Змістовий модуль 2. Прогнозування ефективності діяльності підприємства

Тема 9. Система антикризового управління потенціалом підприємства

Загальна характеристика кризового стану підприємства. Механізм виникнення кризової ситуації на підприємстві. Кризовий процес по Мюллеру, Кристеку та ін. Ефект “падіння доміно”. Сутність проблеми кризи потенціалу підприємства. Реакція підприємства на кризовий стан.

Концепція антикризового розвитку підприємства. Методологічні підходи до обґрунтування управлінських рішень по виведенню підприємства з кризового стану. Вибір стратегії запобігання банкрутства підприємства. Парето-оптимальний стан потенціалу підприємства.

Тема 10. Механізм та інструменти протидії кризовим процесам

Організація стратегічного планування як найважливіший елемент передкризового менеджменту.

Методи ранньої діагностики і запобігання кризи підприємства. Моніторинг і сканування зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. Метод

управління по “слабких сигналах”. Метод управління в умовах стратегічних несподіванок.

Інвестиційний менеджмент як метод антикризового управління. Санація виробничо-економічної діяльності підприємства. Диверсифікованість виробництва як метод протидії кризовим процесам. Реструктуризація підприємства.

Тема 11. Управління результативністю використання потенціалу підприємства
Види і модифікації ефективності. Моделі підприємств, що відбивають теоретичні концепції закритого і відкритого типів підприємств. Методологія виміру ефективності в моделях підприємства закритого і відкритого типу.

Модель механічної конструкції підприємства. Методологія виміру ефективності в моделях механічної конструкції підприємства.

Підприємство як колектив, сформований за принципом поділу праці. Методологія виміру ефективності підприємства як колективу, сформованого за принципом поділу праці.

Підприємство як складна система. Ефективність підприємства як складної ієрархічної системи, взаємодіючої з зовнішнім середовищем.

Модель підприємства як громадської організації. Вимір ефективності як показника задоволення попиту зацікавлених груп.

Тема 12. Проектування систем управління потенціалом на підприємствах
Особливості виміру ефективності діяльності підприємства як закритої системи.
Моніторинг середовища ринку і визначення його особливостей. Методика оцінки рівня нестабільності навколишнього середовища.

Оцінка діяльності підприємства з урахуванням стану ринку. Рейтинг підприємства.
Факторний аналіз основних показників комерційної діяльності. Запас фінансової міцності. Альтернатива ризику і доходів. Вимір рівня ділової активності.

Узагальнююча оцінка бізнесу підприємства з урахуванням стратегічних настанов і прогнозованих намірів. Визначення ключових факторів ефективності діяльності підприємства в нестабільному середовищі.

Тема 13. Особливості інноваційного відтворення потенціалу підприємства
Інноваційне середовище підприємства. Інноваційний потенціал. Інноваційний клімат, його макро- і мікроскладові.

Підходи до оцінки інноваційного потенціалу. Приватна й інтегральна оцінка інноваційного потенціалу. Матриці оцінки стану інноваційного потенціалу організації.

Проектне управління інноваційним потенціалом підприємства. Операційна і стратегічна інновація. Особливості організації інноваційного проекту.

Тема 14. Організаційно-економічне забезпечення вдосконалення і впровадження систем управління потенціалом підприємств

Механізми організаційного потенціалу підприємства: структурні механізми, механізм корпоративного планування, організація управління, інформаційні механізми, організаційно-технічні й організаційно-адміністративні механізми.

Роль методів і функцій управління в процесах формування організаційного потенціалу підприємства. Чинники інтенсифікації процесу управління організаційними можливостями.

3. Рекомендована література:

1. Ансофф И. Стратегическое управление [Текст] / Под. ред. Л. И. Евленко; Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989. – 358 с.
2. Должанський І. З. Управління потенціалом підприємства [Текст]: навч. посібник / І. З. Должанський, Т. О. Загорна, О. О. Удалих. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.
3. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка [Текст]: навч. посібник / Н. С. Краснокутська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
4. Управління потенціалом підприємства: Конспект лекцій для студентів 5 курсу денної і заочної форм навчання спеціальності 7.03050401 та 8.03050401 – «Економіка підприємства» [Текст] / М. П. Пан, В. І. Торкатюк, О. С. Вороніна; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 159 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит.

5. Засоби діагностики успішності навчання: поточні та підсумкові тестові завдання, екзаменаційні білети для семестрового контролю.

АНОТАЦІЯ

програми навчальної дисципліни «Управління потенціалом підприємства»

Метою викладання навчальної дисципліни «Управління потенціалом підприємства» є – формування системи теоретичних і прикладних знань про методи і процеси управління формуванням, функціонуванням та розвитком потенціалу підприємства як збалансованої соціально-економічної системи, набуття навичок і знань наукового підходу до вирішення проблем, що стосуються формування потенціалу підприємства та його оцінки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи і процеси управління потенціалом підприємства.

Змістовні модулі:

1. Керування потенціалом підприємства.
2. Прогнозування ефективності діяльності підприємства.

ABSTRACT (ANNOTATION)

program of the course "Management of the capacity of the enterprise»

The purpose of studying of discipline "Management of the capacity of the enterprise" is – the formation of system of theoretical and applied knowledge of methods and processes of management of formation, functioning and development of capacity of the enterprise as balanced social and economic system, acquisition of skills and knowledge of scientific

approach to the solution of the problems concerning formation of capacity of the enterprise and its assessment.

Subject of studying of a subject matter are methods and processes of management of the capacity of the enterprise.

Substantial modules:

1. Management of the capacity of the enterprise.
2. Forecasting of efficiency of activity of the enterprise.

АННОТАЦИЯ

программы учебной дисциплины «Управление потенциалом предприятия»

Целью преподавания учебной дисциплины «Управление потенциалом предприятия» является формирование системы теоретических и прикладных знаний о методах и процессах управления формированием, функционированием и развитием потенциала предприятия как сбалансированной социально-экономической системы, приобретение навыков и знаний научного подхода к решению проблем, касающихся формирования потенциала предприятия и его оценки.

Предметом изучения учебной дисциплины являются методы и процессы управления потенциалом предприятия.

Содержательные модули:

1. Управление потенциалом предприятия.
2. Прогнозирование эффективности деятельности предприятия.